

DE NIEUWE VERSLAVING: SERIES KIJKEN

Is er iemand die nog nóóit van de series *Borgen* of *The Killing* heeft gehoord?

Journaliste Francisca Kramer kan het zich niet voorstellen. Zij kwam de afgelopen tijd door met de series 1, 2 én 3, al dan niet in net zo'n gebreide trui als inspecteur

Sarah Lund. En ze is niet de enige die 'lijdt' aan deze nieuwe verslaving.

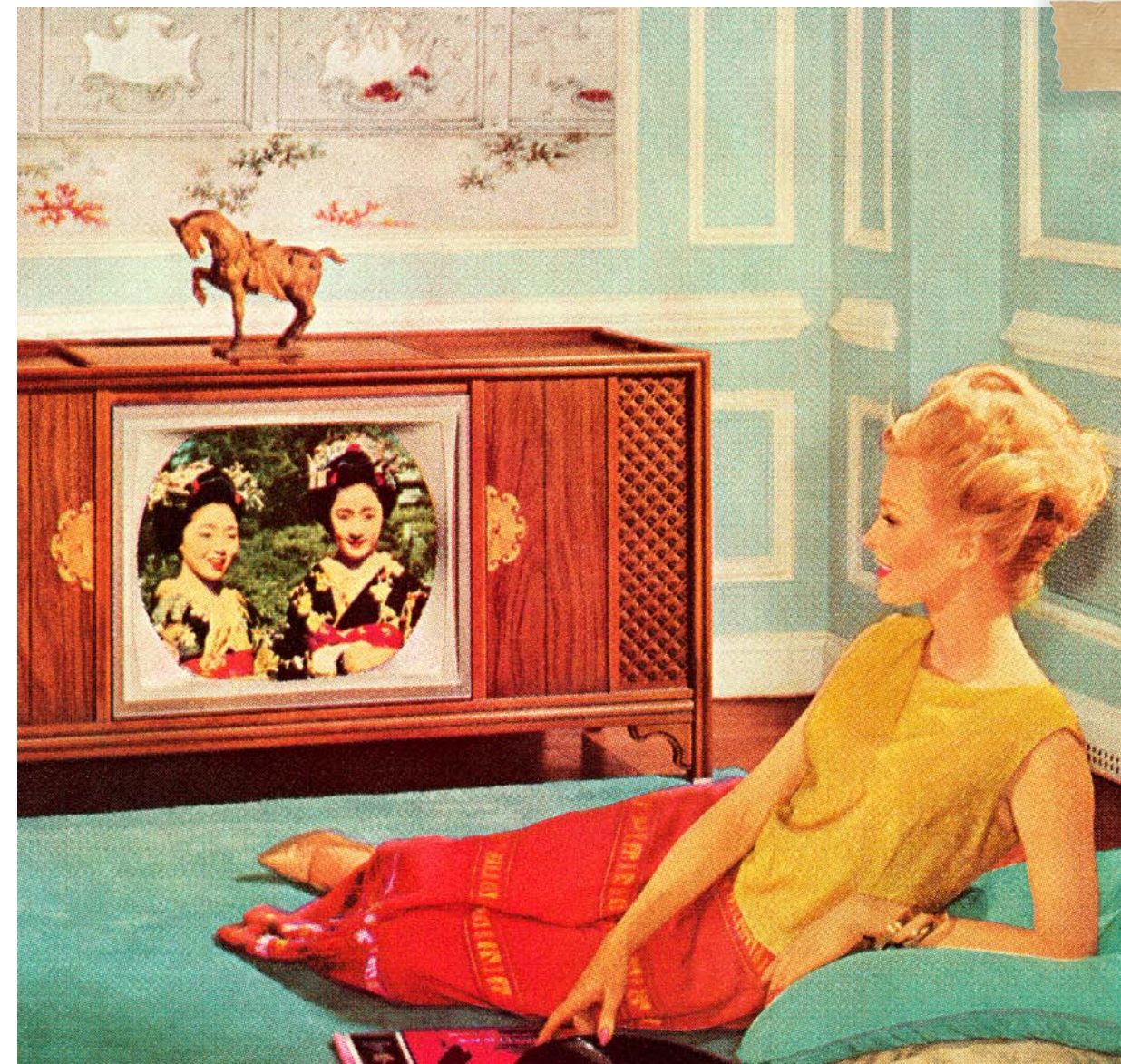
Een jaar of tien geleden verheugde ik me de hele zondag op *Cold feet*, een Britse serie over een club vrienden die samen en individueel nogal herkenbare dingen meemaakten. Eerste huis kopen, kind krijgen (of niet), iets te veel drank achterover tikken, vreemdgaan, ruziemaken en uiteindelijk zelfs verongelukken (het blijft natuurlijk wel drama). Het kwam niet in me op om deze serie op dvd te bestellen. Nee, een week wachten op de volgende aflevering vond ik doodgewoon. Detail: de serie wás ook nog niet op dvd... Hoe anders is het nu. Lange winteravonden werden doorgebracht voor de buis terwijl de ene na de andere aflevering van *The Killing* aan mijn man en mij voorbijtrok. We móesten weten wie die moord had gepleegd, dus na twee afleveringen keken we elkaar steevast aan: "Nog eentje?" Vielen we halverwege toch in slaap, dan gingen we de volgende dag gewoon weer verder waar de avond ervoor de luiken waren dichtgegaan. Het werd op een gegeven moment wel ernstig toen we ook overdag gingen kijken. Zodra de kinderen in het weekend hun hielen hadden gelicht om buiten te gaan spelen, propten wij er snel een dvd in om ons te wentelen in het wel en wee van onze vrienden. Want zo ging het op een gegeven moment voelen: deze mensen maakten deel uit van ons dagelijks leven en we begonnen sympathie voor ze te ontwikkelen. Dat Sarah nogal autistische trekken vertoonde zodra haar familie in de buurt kwam of een man meer interesse in haar toonde dan puur zakelijk, maakte het alleen maar leuker. Want nu kon je ook nog over haar praten alsof ze een gezamenlijke vriendin was met rare eigenaardigheden.

NIEUWE TREND

De trend is onmiskenbaar gezet. Wij wachten niet meer tot zondagavond, nee we willen kijken wanneer het ons uitkomt. Na de sportles nog even een aflevering in plaats van je te moeten haasten om op tijd te zijn voor je wekelijkse update of, erger nog, de sportles overslaan omdat je serie die avond op tv is. Kijken *on demand* heet dat. In Amerika allang de gewoonste zaak van de wereld. Daar

bestaat zelfs een online televisiekanaal, Netflix, waar je voor een vast bedrag per maand zo ongeveer alle denkbare series en films kunt kijken die je wilt, op het moment dat het jou uitkomt. Inmiddels heeft het Californische bedrijf meer dan honderdduizend titels in de aanbieding. Volgens de laatste berichten zal Netflix dit najaar ook eindelijk verkrijgbaar zijn in Nederland (het zevende land in Europa), en dat zal bij de serieliefhebbers in dit land zeker goed vallen. In Amsterdam was eind mei zelfs een seriefestival op het terrein van de Westergasfabriek, waar de bezoeker in drie dagen tijd een overzicht kreeg van alle series die ertoe doen.

Piet Bakker, medialector aan de Hogeschool Utrecht, heeft geen idee waar de serie-trend vandaan komt. "Anders dan allerlei kleine deelverklaringen kan ik niet geven," zegt hij. Die deelverklaringen bestaan volgens Bakker vooral uit de technologische ontwikkelingen. "Mensen hebben thuis een bioscoopervaring gecreëerd met een grote flatscreen aan de muur. Daarnaast is het wel erg makkelijk geworden om series te bestellen. Met één druk op de knop heb je ze de volgende dag in huis. Het aanbod is daarbij ook nog eens een stuk groter dan vroeger en de prijzen zijn doorgaans laag." Wat ook meehelpt volgens Bakker: vroeger waren tv-stations zeer terughoudend waar het ging om het uitbrengen van hun series op dvd. Het duurde soms wel jaren. Nu kun je kwaliteitsseries al op dvd kopen nog voordat ze überhaupt op televisie zijn geweest. De meeste dertigers en veertigers begrijpen precies waarom het kijken van series zo'n vlucht heeft genomen. Het is een nieuw ritueel geworden, iets wat je samen met je partner kunt doen na een lange dag werken. Hoe heerlijk is het om samen een paar weken met een verhaallijn mee te leven en op je werk een WhatsAppje te krijgen met als inhoud: 'Het wordt iets later. Braad jij vast het vlees aan in een mooi jurkje? *Don*.' Dan weet je: dat wordt vanavond weer lekker op de bank *Mad Men* kijken (de jaren-50-serie over reclameman Don Draper). Series als nieuw bindmiddel tussen stellen. Het is al vaker geroepen in de media. Dat je samen –

aan huis gekluisterd door jonge kinderen – iets deelt waar je eindeloos over kunt praten.

HET BORGEN-SUCCES

Zeker als verhaallijnen herkenbaar zijn en situaties op het scherm soms een-op-een toepasbaar zijn op je eigen leven, is het smullen geblazen. Misschien ook wel daarom is de allergrootste hit van de afgelopen jaren het Deense *Borgen*. Over een gewone vrouw, begin veertig, met twee kinderen, een leuke man en een fijn huis. Ze is politica en bijna per ongeluk wordt ze minister-president van Denemarken. Je bent al verslaafd als je in de eerste aflevering ziet dat ze vóór haar grote tv-debat verwoede pogingen doet een geschikte outfit te vinden. De jurk die ze aan wil trekken, past niet meer: iets aangekomen. En dan volgt juist daarna die briljante speech, waarmee ze voor haar partij een daverende overwinning binnenhaalt. Mijn man en ik werden grote Birgitte Nyborg-fans en ontwikkelden een voorliefde voor het sympathieke Deense taaltje ('Hi skät.'). Keihard kon Birgitte zijn als ze moest optreden tegen haar medewerkers en boterzacht als het ging om persoonlijke

BINGE-VIEWING

Waar de meesten van ons zich keurig houden aan een gemiddelde van 'twee, hooguit drie keer per week', zijn er ook mensen die doen aan binge-viewen. Dat is afgeleid van binge-eating: het jezelf volproppen met familiezakken chips, koek, snoep en alles wat er maar voor het grijpen ligt. Dat kan dus ook met series. Alle afleveringen uit een box achter elkaar kijken, een heel weekend lang. Een paar uur slapen of soms een hele nacht niet. Precies: junkgedrag.

aangelegenheden. WWBD (What Would Birgitte Do?), dacht ik daarna geregeld in lastige werksituaties. Op een wel heel boeiende manier werd inzage gegeven in politieke toestanden en werd ons ➔

MUST SEES

* BORGEN

Over de Deense minister-president die te maken krijgt met netelige politieke kwesties en ondertussen haar gezin bij elkaar probeert te houden.

* THE KILLING

Detective Sarah weet met haar scherpe intuïtie en degelijk gebreide truien elke moord uiteindelijk op te lossen. Haar privéleven lijdt daar op z'n zachtst gezegd nogal onder.

* THE BRIDGE

Ook een Deense politietopper. Op de brug, exact op de grens tussen Zweden en Denemarken, wordt een lijk gevonden. Dat dwingt de Deense en Zweedse politie samen te werken. De curieuze vrouwelijke politieagent met Asperger zorgt voor hilarische situaties.

* HOMELAND

Psychologische thriller met Claire Danes als CIA-officier die na een ongeautoriseerde opdracht in Irak te werk wordt gesteld in het antiterrorisme centrum in Virginia.

* BREAKING BAD

Scheikundeleraar met kanker gaat met ex-leerling crystal meth brouwen in caravan. Met de nodige complicaties van dien.

* SIX FEET UNDER

Een oudje, maar nog steeds zeer de moeite waard: Six Feet Under. Over een disfunctionele Amerikaanse familie in het begrafeniswezen.

* MAD MEN

Voor liefhebbers van jaren-50-mode en bijbehorende kantoorintriges. Met de onweerstaanbare alfa-aap Don Draper.

* GIRLS

De nieuwe versie van 'Sex and the City'. Dit keer met enigszins getroebleerde dames die geen idee hebben wat ze met hun leven aanmoeten.

* DOWNTON ABBEY

Brits kostuumdrama over aristocratische familie en hun dienstbodes tijdens het begin van de twintigste eeuw.

* THE SOPRANOS

Een klassieker onder de series: Italiaanse maffiabaas gaat in therapie.

KUN JE GEEN GENOEG KRIJGEN VAN SCANDINAVISCHE MISDAAD?

* THOSE WHO KILL

Deense politie-eenheid onderzoekt seriële moorden.

* THE PROTECTORS

Over bodyguards die VIPS moeten beschermen, onder wie politici en royals.

* VARG VEUM

Over een privédetective in Bergen, aan de westkust van Noorwegen.

Zoals je vroeger een boek van je vriendin leende, neem je nu net zo makkelijk een serie mee

een – volgens kenners – realistisch beeld voorgeschoteld van hoe het eraan toegaat in de politieke slangenkuil. Met een politiek stelsel bovendien, dat sterk lijkt op dat van Nederland. Birgittes communicatieadviseur Kasper Juul – met bindingsangst – en de mooie bevlogen journaliste/presentatrice Katrine Fønsmark, die later een relatie krijgen, maken het er allemaal nóg beter op. Het verbaasde de Deense makers zelf misschien nog wel het meest, dit enorme succes. De serie uit dit kleine landje is inmiddels aangekocht door zeventig landen over de hele wereld en zelfs in

BIJNA 300 KEER THE SOPRANOS GEZIEN

Paul Schoonderbeek (49) is seriekijker van het eerste uur. Zijn absolute nummer 1: The Sopranos. Hij zag alle 86 afleveringen drie keer. "Tony Soprano staat aan het hoofd van een maffiafamilie in New Jersey. Behalve over 'het milieu' gaat de serie ook over het huwelijksleven en familiebesognes. Wat bijzonder is, is dat de maffiosi in deze serie in al hun kwetsbaarheid worden getoond. Zo kampt Tony met allerlei onzekerheden en loopt hij al jaren bij een psychiater, wat natuurlijk not done is. Grote kracht van de serie is dat het verhaal geloofwaardig is. Geen mooie plaatjes van mooie mensen, geen betoverende locaties. In plaats daarvan een stel vette lelijke kerels uit de voorsteden van New Jersey. Express is er daarom voor zo veel mogelijk onbekende acteurs gekozen, waardoor je gaat geloven dat deze types ook buiten de camera bestaan. Een bloedserieuze serie is The Sopranos beslist niet, er valt ook heel wat te lachen, met name om het grove taalgebruik en de dubbele moraal die de gangsters erop nahouden. Maar er is ook veel geweld, ik heb ergens gelezen dat er in de hele reeks 76 doden vallen. Net als in Breaking bad geldt dat je werkelijk sympathie ontwikkelt voor de hoofdrolspelers, waardoor je begrip krijgt voor hun immorele handelen. Heel knap gedaan."

ROUW

Soms raak je zo verknocht aan een serie, dat je bijna in de rouw komt als een serie is afgelopen. In één klap moet je afscheid nemen van personages, omgeving, kledingstijl, huizen en huisdieren waarmee je zo vertrouwd was geraakt. De beste remedie volgens ervaringsdeskundigen: snel een volgende serie bestellen.

Brazilië roepen ze nu "Hi skät". Natuurlijk ligt dat aan de kwaliteit van de serie en misschien nog wel het meest aan de herkenbare situaties die worden geschetst als het gaat over het laveren tussen werk en gezin. Kennen wij één andere serie waar de vrouw een topfunctie bekleedt én moeder is van jonge kinderen? Maar het kan niet anders dan dat het succes van deze serie ook te danken is aan de opkomst van de dvd-box en *watching on demand*. Waar het vroeger niet in je opkwam een hele serie in boxvorm aan te schaffen, is het nu de gewoonste zaak van de wereld. Zoals je vroeger die bestseller van je vriendin leende, neem je nu net zo makkelijk een serie van haar mee.

SERIES ZIJN DE NIEUWE FILMS

Koning van de series is misschien wel het Amerikaanse HBO. In februari 2012 kwam deze abonnementenzender naar ons land waar series zoals *Sex and the city*, *Six feet under*, *The Sopranos* en *Game of thrones* enorm populair bleken. "Het hele genre tv-series heeft een grote vlucht genomen," zegt Jaap Bruijnen, *general manager* van HBO Nederland. Hij legt uit: "Een jaar of tien geleden vond er een omslag plaats in de filmindustrie. Wat we kunnen met films, kunnen we ook met tv-series, werd opeens de gedachte. Dat was nieuw, want voorheen stond televisie een stuk lager in aanzien. De grote budgetten, beste scriptschrijvers, regisseurs en topacteurs waren bestemd voor de bioscoop. Kwam je op tv, dan betekende dat voornamelijk dat je gedaald was in status. Door die verandering ontstonden er veel betere tv-series." Ook in Nederland is dat het geval. Laatst zaten Anna Drijver, Benja Bruijning en Rifka Lodeizen bij *De wereld draait door* aan tafel te vertellen welke rol zij graag zouden spelen in een serie. "Wat is het verschil met een soap?" vroeg Giel Beelen. "Kwaliteit," was het antwoord van Rifka Lodeizen (ze speelde in de serie *Overspel*). "De scripts zijn zó goed geschreven, het zijn net films." Tel daarbij de marketing op en een nieuw fenomeen is geboren: de fantastisch gemaakte en gehypte tv-serie. HBO stopt niet alleen veel geld in de productie van een serie, een groot deel van het budget wordt ook in de promotie gestopt. Bruijnen: "De interesse van de consument wordt gewekt. Als de kwaliteit dan ook nog goed is, verspreidt zich dat als een olievlek." Grootste klapper van dit moment bij HBO is *Game of thrones*, dat zijn derde seizoen ingaat, net als *Boardwalk empire*, over de drooglegging van Amerika. "Ons succes is dat we onafhankelijk zijn. Omdat we alleen bestaan dankzij abonnees, hoeven we ons niet te conformeren aan adverteerders. We maken wat andere zenders niet kunnen of durven." Bruijnen droomt ervan binnen een paar jaar een lokale HBO-serie te ontwikkelen. "Daar zijn we in Nederland nu nog te klein voor, maar als we blijven groeien, zit er misschien wel een miniserie van Hollandse bodem in." ●